

Шмркић Марко

Факултет спорта и физичког васпитања, Универзитет у Београду

УПОРЕДНА АНАЛИЗА ТАКТИКЕ НАПАДА У КЛУПСКОМ И РЕПРЕЗЕНТАТИВНОМ ФУДБАЛУ**COMPARATIVE ANALYSIS OF ATTACK TACTICS IN CLUB AND NATIONAL FOOTBALL****САЖЕТАК**

Циљ рада је да се након добијених података (пет сезона у такмичењу Лига шампиона почев, од сезоне 2014/2015 до сезоне 2018/2019, и три Европска првенства одржана 2008., 2012. и 2016. године), упореди тактика напада на клубском и репрезентативном нивоу.). Основни метод примењен у овом раду је емпиријско - неекспериментални. Поред овога, у истраживању је заступљен и статистички метод код квантификовања релација између појединих варијабли, као и дескриптивни метод приликом описивања добијених података. Упоређујући клубски и репрезентативни фудбал, када је реч временском интервалу датог гола, примећује се да нема великих разлика. Екипе су активније у другом полувремену, наручито од 75-90 минута утакмице, као и да је број датих голова најмањи у периоду од 0-15 минута меча. Упоређујући ова два такмичења, када је реч о ефикасности, просечан број датих голова по мечу у Лиги шампиона износи 2,97, док на Европским првенствима број датих голова по мечу је 2,35. Када је реч о ЛШ и ЕП 76% голова је дато након поседа лопте, а 24% након прекида игре. Упоређујући трајање ефикасног напада између ова два такмичења, резултати нам показују да је у ЛШ просечно трајање напада 12 секунди, док је на ЕП то време нешто изнад 11 секунди (11,2 сек.). Просечан број додавања приликом ефикасних напада на ЕП је 3,68. Упоређујући реализацију ефикасних напада након прекида игре на клубском и репрезентативном нивоу, уочава се да се приближно исти број голова постиже из офанзивног прекида. Разлике су присутне зависно од врсте прекида. Прекиди из којих се постиже већи број голова на клубском нивоу су директни слободни ударци, 15% датих голова у ЛШ, наспрам 8% на ЕП. Посматрајући убачене лопте након слободних удараца (слободни ударци индиректно), у том сегменту је присутна значајна разлика, 17% у ЛШ у односу на 27% датих голова на ЕП. Када је реч о пеналима, већи број датих голова се реализовао на клубском нивоу, (34%) у односу на репрезентативни (23%). Офанзивни прекид из кога се постиже најмањи број голова на оба такмичења је аут игра, свега 1% у ЛШ у односу на 6% на ЕП. Добијени и представљени подаци у овом раду у великој мери могу допринети планирању и програмирању тренажних активности, могу помоћи стручњацима да прецизније уоче тендеције развоја тактике у савременом фудбалу и

да у одређеној мери предвиде правац даљег развоја одређених тактичких аспеката када је у питању организација прекида и нападачких акција, али исто тако не могу да буду једини извор информација о такмичарској успешности тимова.

Кључне речи: ТАКМИЧЕЊЕ / ЛИГА ШАМПИОНА / ЕВРОПСКА ПРВЕНСТВА / ТАКМИЧАРСКА АКТИВНОСТ / ТАКТИКА НАПАДА

ABSTRACT

The aim of this study is to, after extracting data (five seasons in the Champions League competition, starting with the season 2014/2015 till the season 2018/2019, and three European Championships held in 2008, 2012 and the year of 2016.) , compare attack tactics at the club and national team levels. The basic applied method in this work is empirical-non-experimental. In addition to this, the statistical method for quantifying the relationships between individual variables is represented in the research, as well as the descriptive method when describing the obtained data. Comparing club and representative football, when the furnace is weather the interval of a given goal, it is noticed that there are no big differences. Teams are more active in the second half, especially from 75-90 minutes of the game, as well as the number of goals scored is the lowest in the first fifteen minutes of the game. Comparing this two competitions, when we talk about efficiency, the average number of goals scored per match in the Champions League is 2,97, while on European championships the number of goals per match is 2,35. When it comes to Champions League and European Championships 76% of goals are scored after possession the ball, and 24% after set play. Comparing the duration of an effective attack between these two competitions, the result show that in the Champions League cut-off duration of attack is 12 seconds, while on the European Championships time is just over 11 seconds. Comparing the realization after the set play at the club and national team level, it is noticed that approximately the same number of goals is scored from the offensive set play. The differences are present depending on the type of set play. Set play from which more goals are scored at the club level are direct free kicks, 15% of goals scored at the Champions League, in contrast to 8% at the European Championships. Observing the thrown balls after free kicks (free kicks indirect), there in a significant difference in this segment, 17% at the Champions League in contrast to 27% goals scored at the European Championships. When it comes to penalties, a larger number of goals scored was realized at the club level (34%) in contrast to national team (23%). The offensive set play from when the lowest number of goals is scored in both of this competitions is an throw-ins, only 1% at the Champions League and 6% at the European Championships. The data obtained and presented in this paper can greatly contribute to the planning and programming of training activities, can help experts to more accurately identify trends in tactics in modern football and to some extent predict the direction of further development of certain tactical aspects when it comes to organizing interruptions and offensive action, but also cannot be the only source of information about the competitive performance of teams.

Key words: COMPETITION / CHAMPIONS LEAGUE / EUROPEAN CHAMPIONSHIP / COMPETATIVE ACTIVITY / ATTACK TACTICS

1. УВОД

Повећањем интересовања за анализу фудбалске игре дошло се до усавршавања тренажних технологија. Анализа такмичарске активности појединца, групе играча или целог тима постаје незаменљив метод у припреми за најквалитетнија клупска и репрезентативна такмичења у савременом фудбалу. Главни циљ анализе мечева јесте да се идентификују предности свога тима, које се могу даље развијати, као и то да се уоче сви недостаци у игри који морају да се унапреде (Mitrotasios & Armatas, 2014). Тренери и аналитичари траже кључне детаље, како би описали и дијагностиковали прошле ситуације (шта и зашто се догодило) и покушавају да их употребе за предвиђање будућег понашање (McGarry, Anderson, Wallace, Hughes, & Franks, 2002). Анализа мечева у тимским спортовима може да обезбеди објективне и валидне резултате тимских активности који могу бити корисни за процену и праћење тимских перформанси (Higham, Hopkins, Pyne, & Anson, 2014; O'Donoghue, 2010).

У досадашњим истраживањима везаним за анализу фудбалских утакмица, истраживачи су били фокусирани на велики број варијабли, средстава тактике, на анализу постигнутих голова и активности које су доводиле до удараца на гол (успешних напада) на најквалитетнијим репрезентативним такмичењима (светска и континентална првенства) (Simiyu, W. W. N., 2013; Castellano et al., 2012; Acar et al., 2007; Јанковић и Леонтијевић, 2007), а затим и на најквалитетнијим клупским такмичењима (Buraczewski & Cicirko, 2007; Леонтијевић и сар., 2017). У великом броју радова може се пронаћи и анализа офанзивних прекида. На основу ових радова, долази се до закључка да су прекиди од великог значаја за постизање резултата на утакмици или такмичењу. Резултати ових истраживања показују да се више од 1/3 свих голова у савременом фудбалу постиже после акција започетих након прекида (Armantas et al., 2007; Hill et al., 2001; Papas, 2002; Taylor et al., 2005; Michalidis et al., 2004;).

Фудбал је тимски спорт који може да се игра на клупском и репрезентативном нивоу. Клубски фудбал захтева да играчи у дужем временском периоду буду на окупу, како би се одређене тактичке замисли тренера спровеле у дело, док репрезентативни фудбал подразумева окупљање играча пар пута годишње у зависности од такмичења. На основу тога треба да се испитају разлике и сличности у тактици напада на клупском и репрезентативном нивоу. Већина спроведених истраживања се односи на анализу током једне или две такмичарске сезоне, готово да нема студија које говоре о анализи тактике напада током три и више година заредом, а још је мањи број радова који говоре о упоредној анализи тактике напада у клупском и репрезентативном фудбалу у континуитету.

Према томе, циљ рада је да се вишегодишњом анализом такмичарске активности, упореде тактичка испољавања тимова, односно да се испитају разлике и сличности у тактици напада на клупском и репрезентативном нивоу. На основу овога хипотезе рада су да је већи број ефикасних напада реализован након отворене игре у клупском фудбалу у односу на репрезентативни фудбал, као и то да ће дуже трајање ефикасног напада бити у клупском фудбалу у односу на репрезентативни фудбал.

2. МЕТОД

2.1. Узорак утакмица

За потребе овог рада анализирана су такмичења „Лига шампиона“ почев од групне фазе па све до финалне утакмице током пет сезона заредом (625 утакмица), као и три Европска првенства одржана 2008., 2012. и 2016. године (113 утакмица). Акцент је стављен на анализу ефикасних напада и начин постизања погодака. Подаци су добијени из техничких извештаја за сезоне 2014/2015, 2015/2016, 2016/2017, 2017/2018 и 2018/2019 (UEFA CHAMPIONS LEAGUE TECHNICAL REPORT 2014/2015; 2015/2016; 2016/2017; 2017/2018; 2018/2019), односно из техничких извештаја за Европска првенства (UEFA EURO 2008, UEFA EURO 2012 и UEFA EURO 2016 TECHNICAL REPORT).

2.2. Узорак варијабли

Како би се разумео садржај овог рада неопходно је јасно и прецизно дефинисати и објаснити појмове који су заступљени у оквиру овог рада, али и који су значајни за анализу фудбалске игре.

Структура ефикасних напада (ЕН), било из игре или прекида, анализирана је праћењем варијабли из простора тактике и то:

- Број ефикасних напада (бен);
- Зона почетка ефикасних напада (зпн) – одбрамбена зона, маневарска зона, нападачка зона (трећине терена подељене од свог ка противничком голу од стране екипе која има лопту)
- Временски интервал реализације (вир)– 0-15мин, 15-30мин, 30-45мин, 45-60мин, 60-мин75, 75-90мин;
- Број играча (би)- просечан број играча који су учествовали у ефикасном нападу;
- Трајање напада (тн)- просечно трајање акције у ефикасном нападу;
- Број додавања (бд)- просечан број додавања приликом ефикасног напада;

Посед лопте (пл)- као начин постизања поготка, за једног играча се рачуна и траје од тренутка када играч једне екипе добије лопту од саиграча или је одузме противничком играчу или му је играчи противничке екипе грешком додају до момента ослобађања од лопте додавањем лопте или упућивањем шута према голу противника. Збир поседа лопте сваког играча једне екипе представља укупан посед лопте те екипе на утакмици;

Начин реализације ефикасних напада након поседа лопте- комбинаторика (сарадња два или више играча), центаршутеви, повратне лопте, дубинске лопте, лопте у простор, дуга додавања, индивидуалне акције, ударци ван 16м, грешке одбране (аутоголови);

Начин реализације ефикасних напада након прекида игре- корнери, слободни ударци (директно), слободни ударци (индиректно), пенали, аут игра;

2.3. Прикупљање података

За потребе овог емпиријског истраживања сви подаци су прикупљени прегледом званичних техничких извештаја које је реализовала УЕФА (uefatechnicalreports.com). Обухваћени су сви мечеви који су одиграни у такмичењу Лиге Шампиона почев од сезоне 2014/15 завршно са сезоном 2018/19. Дакле, укупно је обрађено 625 одиграних утакмица у елитном фудбалском такмичењу, као и последња три Европска првенства (ЕП) у фудбалу. Националне селекције су на овом такмичењу у периоду између 2008 – 2016. године одиграле укупно 113 утакмица. Имајући у виду да се број учесника на последњем такмичењу повећао са 16 на 24 екипе, на ЕП 2016. године је укупно одигран 51 меч, а на претходна два такмичења по 31 утакмица.

Након тога приступило се анализи ефикасних напада након прекида игре и поседа лопте. Ти подаци су се уносили у excel табеле после чега се приступило статистичкој обради података.

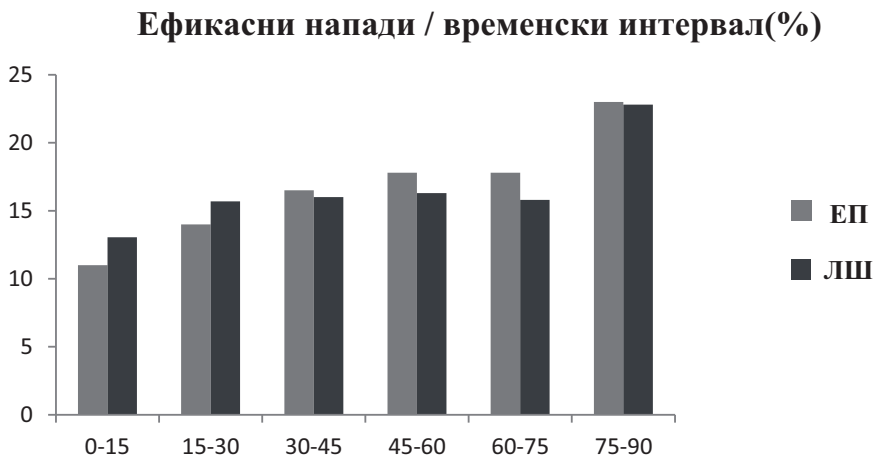
2.4. Статистичка обрада података

Када је реч о подацима везаним за Лигу шампиона, свака варијабла је обрађена видом квантитативне анализе, односно дескриптивном статистиком. Након тога, анализе за утврђивање разлика унутар одређених варијабли (временски интервал и начин постизања погодака из игре и након прекида) су извршене употребом непараметриске статистике. Крушкар – Валис Х тест је коришћен за откривање разлика у оквиру одређене варијабле, а у случају идентификовања значајних статистичких разлика приликом међусобних поређења унутар варијабле употребљен је Ман – Витни У тест.

Што се тиче Европских првенстава, сви подаци су обрађени дескриптивном статистиком. Према томе одређене су најмање и највеће, средње и укупне вредности. Након тога добијене вредности су изражене у процентима како би се омогућило поређење и тумачење добијених података. Статистичке анализе су извршене употребом софтвера Microsoft Excel, 2010.

3. РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИЈА

Упоредјујући резултате који се односе на заступљеност ефикасних напада у односу на временских интервал утакмице, између репрезентативног и клупског фудбала, примећују се доста слични резултати, који су потврђени и у претходним студијама.

Графикон 1. Упоредна анализа ефикасних напада у односу на временски интервал утакмице између Европских првенстава (ЕП) и Лиге шампиона (ЛШ) (%)

Уочава се да се у оба такмичења мањи број погодака постиже током првих 45 минута меча, док је тај број знатно већи у другом полувремену, наручито од 75-90 минута утакмице. Такође, на Европском првенству се постиже нешто већи проценат голова у периоду од 45-60 минута и од 60-75 минута утакмице у односу на клупско такмичење Лига шампиона (графикон 1).

Реализација ефикасних напада у односу на временски интервал трајања утакмице показала је да нема разлика у динамици игре, на репрезентативном и клупском нивоу. У поређењу са другим студијама, сличне резултате су добили и аутори других истраживања (Јанковић и сар., 2016; Kubayi & Toriola, 2019; Mitrotasios & Armatas, 2014).

Табела 1. Додавања и структура ефикасних напада у такмичењу Лига шампиона

Додавања	Просек	%
Укупно	483	100
Кратка (%)	130	27
Средња (%)	293	61
Дуга (%)	63	13
Успешна (%)	404	84
Голови	Просек	Стдев
Број играча	4	0.13
Трајање напада (сек)	12	0.76

Када је реч о дужини додавања између два играча у такмичењу Лига шампиона, доминирају средња додавања (10-30 метара) којих је у просеку на мечу било 293, затим кратка додавања (до 10 метара) којих је у просеку било 130 и на крају дуга додавања (преко 30 метара) са свега 63 по мечу, односно 13% од укупног броја додавања (табела 1).

Ове закључке и податке можемо упоредити са нашим националним првенством. Одбрамбени играчи домаћег првенства најчешће упућују додавања средње дужине, оваквих додавања просечно по утакмици изведу 70, уз успешност 90%. Након додавања средње дужине, по учесталости најзаступљенија су кратка додавања, просечно 50 по утакмици уз успешност од 93%. Иако најмања по учесталости, додавања дужине преко 30 метара, тзв. „дуге лопте“, са просечно 39 по утакмици, чине 25% укупног броја додавања, која изведу одбрамбени играчи, уз успешност од 44%. Уколико се број додавања дужине преко 30 метара упореди у односу на број играча који игра у одбрамбеној линији (у домаћем првенству одбрамбену линију најчешће чине 4 играча) долази се до закључка да сваки играч одбрамбене линије упути 10 оваквих додавања по утакмици.

Ако је познато да мање оваквих додавања упућују бочни одбрамбени играчи, долази се до закључка да централни одбрамбени играчи заједно упуте преко 20 додавања дужине преко 30 метара, што је знатно изнад просека у најјачим европским лигама (просечно 4 по централном одбрамбеном играчу у утакмицама Лиге шампиона) (Јанковић, 2013). Дакле, примена дугих лопти, у нашем националном првенству, је за чак 12% већа него у такмичењу Лига шампиона.

Када је реч о трајању ефикасних напада у ова два такмичења, резултати из табеле нам показују да је у ЛШ просечно трајање напада 12 секунди, док је на ЕП то време нешто изнад 11 секунди (11,25 сек.). Просечан број додавања приликом ефикасних напада на ЕП је 3,68, док је у ЛШ 3.75. (табела 2).

	ЕП	ЛШ
Ефикасни напади / по мечу	2.35	2.97
Начин постизања голова		
Посед лопте (%)	76.2	76.2
Прекид игра (%)	23.8	23.8
Структура ефикасних напада		
Број додавања	3.68	3.75
Трајање ефикасних напада (сек.)	11.25	12

Табела 2. Број ефикасних напада по мечу, начин постизања голова и структура ефикасних напада на Европскит првенстава (ЕП) и Лиги шампиона (ЛШ)

Када упоредимо начин постизања гола (голови након поседа лопте и голови дати из прекида) у ова два такмичења, добијају се идентични бројеви. Просечан број голова дат у ЛШ, након поседа лопте, износи 76%, као и на ЕП, док је просечан

број датих голова након прекида 24% (табела 2). Закључак је да се подједнака пажња посвећује како поседу лопте, тако и прекид игри на репрезентативном и клупском нивоу. Голови дати из поседа лопте су атрактивнији и дају драж фудбалу, међутим мали број екипа је у стању да повеже већи број додавања и постигне погодак. Посед лопте у фудбалу је квалитет, али без правог техничког квалитета овај приступ повећава ризик од контранапада, а понекад доводи до прекомбиновања и недостатка завршнице (Pašić i sar., 2009).

Треба напоменути и то да екипе које имају већи посед лопте и гаје такав стил игре су боље рангиране у националним шампионатма, као нпр. национални шампионат Енглеске. Посед лопте је у строгој корелацији са освојеним бодовима током регуларне сезоне енглеске Премијер лиге (EPL-English Premier League) (Parziale & Yates, 2013).

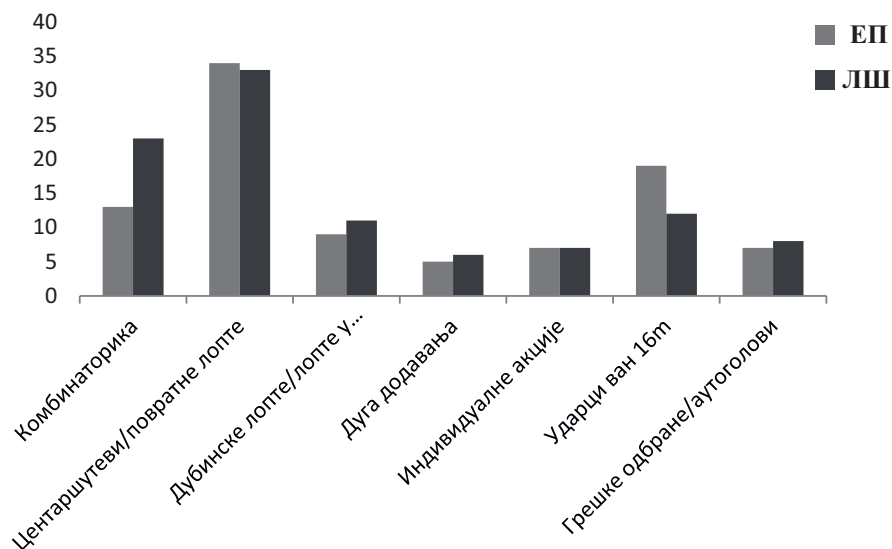
Када поредимо просечан број датих голова по утакмици, видимо да су екипе у такмичењу ЛШ нешто ефикасније, 2,97 датих голова по мечу, у поређењу са ЕП, 2,35 датих голова по мечу (табела 2).

Упоредјујући начин реализације ефикасних напада након поседа лопте примећује се разлика пре свега у акцијама два или више играча (комбинаторика). У такмичењу Лига шампиона је постигнуто скоро дупло више голова (23%) на овај начин, упоредјујући исти сегмент игре са Европским првенством (13%) (графикон 2).

Можда је и за очекивати овакав податак. Последица тога може се тражити у временском интервалу саме припреме за утакмице. Играчима је потребан одређени период адаптације како на средину у којој живе, тренирају, тако и да се упознају са саиграчима на терену (да знају како се који играч креће, која му је јача нога, да знају шта могу да очекују од сваког саиграча у било ком тренутку меча). Комбинаторика (акција два и више играча) захтева уиграност екипе, која се тренира у дужем временском периоду, а свакако да играчи тренирајући проводе заједно више времена у клупском, него у репрезентативном фудбалу. Репрезентације се окупљају за такмичења или за квалификације истих и веома често имају мало времена да спроведу тактичке замисли тренера у дело. Такође, већина играча у националним селекцијама никада није играла заједно, па то може представљати један од проблема када је у питању уиграност тима.

Највећи број ефикасних акција, на оба такмичења, екипе су реализовале након убацивања лопте са бочних позиција у виду центаршутева и повратних лопти (графикон 2). Резултати добијени овим истраживањем показују сличност са анализираним мечевима у нокаут фази Лиге шампиона (Леонтијевић и сар., 2017).

Графикон 2. Упоредна анализа реализације ефикасних напада након поседа лопте између Европских првенстава (ЕП) и Лиге шампиона (ЛШ) (%)

Такође, ударци ван 16m представљају врло чест начин реализације напада након поседа лопте, одмах након асистенција у виду центаршутева, када посматрамо само репрезентативни фудбал (ЕП). Упоређујући резултате, са ова два такмичења, примећује се да је већи број голова дат на ЕП (19%) у односу на ЛШ (12%) (графикон 2). Најмањи број датих голова, упоређујући оба такмичења, проистекао је након дугих додавања. То нам говори да екипе покушавају да играју пас игру, од ноге до ноге, без прескакања терена дугим лоптама. Посматрајући остале начине погодака примећује се да нема великих разлика у броју датих голова на клупском и репрезентативном нивоу.

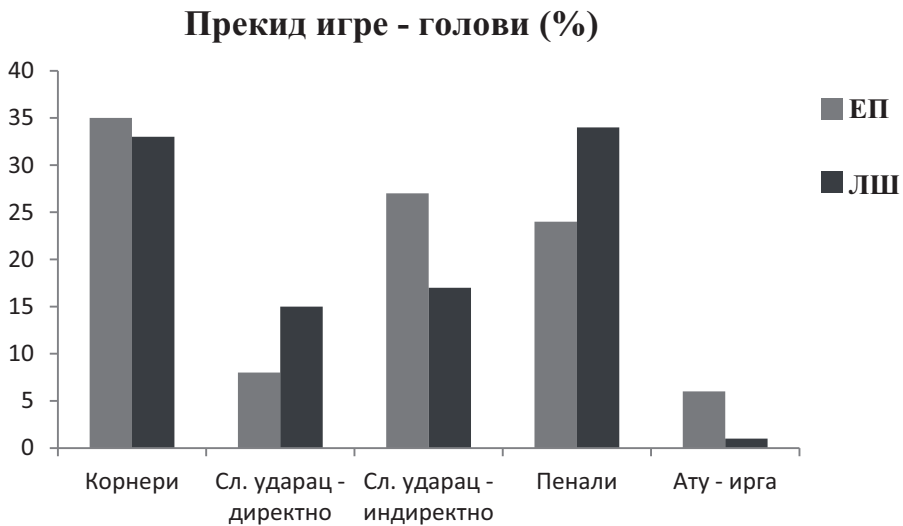
Разлог малог броја постигнутих голова кроз индивидуалне акције може се тражити у добро одрађеном скаутингу. Врло често, добро анализирана игра противника прави разлику између победе и пораза (Иванковић и сар., 2011). Важно је да фудбалски тренери узму у обзир резултате анализе мечева, као део програма обуке, који ће допринети успеху тима (Kubayi & Toriola, 2019).

Присутна је велика повезаност прекида игре и ефикасних напада. Успех у ефикасним акцијама након прекида фудбалске игре до 16 метара зависи од броја учесника у акцији, а успех у ефикасним акцијама након прекида фудбалске игре преко 16 метара; од организације акције са десне стране терена, број изведених акција и број укрштања играча (Castelano et all, 2012).

Упоређујући реализацију ефикасних напада након прекида игре на клупском и репрезентативном нивоу, уочава се да се приближно исти број голова постиже из офанзивног прекида. Разлике су присутне зависно од врсте прекида. Када је реч о корнерима ту је присутна најмања разлика у броју датих голова, 33% датих голова

у Лиге шампиона у односу на 35% на Европским првенствима. Прекиди из којих се постиже већи број голова на клупском нивоу су директни слободни удари, 15% датих голова у ЛШ, наспрам 8% на ЕП (графикон 3).

Посматрајући убачене лопте након слободних удараца (слободни удари индиректно), у том сегменту је присутна значајна разлика, 17% у ЛШ у односу на 27% датих голова на ЕП. Када је реч о пеналима, већи број датх голова се реализовао на клупском нивоу, (34%) у односу на репрезентативни (24%). Офанзивни прекид из кога се постиже најмањи број голова на оба такмичења је аут игра, свега 1% у ЛШ у односу на 6% на ЕП (графикон 3).

Графикон 3. Упоредна анализа реализације ефикасних напада након прекида игре између Европских првенстава (ЕП) и Лиге шампиона (ЛШ) (%)

На основу добијених резултата уочава се да прекид игра постаје све значајнији фактор у остваривању позитивног резултата на утакмици. Посматрајући ова два такмичења, примећује се да је највећи број погодака постигнут после корнера, пенала и индиректно изведених слободних удараца. Примећује се да се скоро дупло више голова реализује из директних слободних удараца у ЛШ у односу на ЕП.

Последица тога може да буде да су играчи који наступају у најквалитетнијем клупском такмичењу на већем техничком нивоу од оних који играју за репрезентацију, као и то да је клупски фудбал скуп играча са свих континената, па ја избор за довођење истих знатно већи у односу на репрезентативни фудбал.

Примећује се да национални тимови значајну пажњу посвећују индиректним слободним ударцима, где је чак 27% голова дато, од укупног броја голова након прекида, у односу на 17% на клупском нивоу. Последица оваквог резултата може се тражити у томе да се национални тимови окупљају пар пута годишње и да имају јако мало времена за уигравање екипе, па покушавају да кроз прекид игре (за коју треба мање времена да се уигра у односу на пас игру) дођу до позитивног резултата.

Када је реч о аут игри, најмањи број голова се реализује из овог прекида (1% у ЛШ, наспрам 6% на ЕП). То је пре свега последица немогућности да се лопта на прави начин убаци у 16 метара, добре дефанзивне поставке играча, као и то да екипе у ретким сличајевим покушавају да постигну поготак из аут игре. Најчешће екипе које су у дефициту резултата, а ближи се крај утакмице, покушавају да на тај начин постигну погодак.

4. ЗАКЉУЧАК

На основу прикупљених података и поређења добијених резултата могу се извести одређени закључци.

- ▶ Када поредимо клупски и репрезентативни фудбал, посматрајући број ефикасних напада по утакмици, примећује се да је клупски фудбал ефикаснији од репрезентативног, 2,97 голова по мечу у Лиги шампиона, наспрам 2,35 голова по мечу на Европским првенствима
- ▶ Када је у питању заступљеност ефикасних напада у односу на временски интервал меча, нема великих разлика у број датих голова. Екипе су нешто мање активне у првом полувремену, док се највећи број голова реализује од 75 - 90 минута утакмице
- ▶ Упоредјујући број голова након поседа лопте и након прекида, нема никаквих разлика између клупског и репрезентативног фудбала, 76% датих голова након поседа лопте, у оба такмичења, наспрам 24% након прекида игре
- ▶ Када је реч о трајању ефикасних напада у ова два такмичења, резултати нам показују да је у Лиги шампиона просечно трајање напада 12 секунди, док је на Европским првенствима то време нешто изнад 11 секунди (11,2 сек.).
- ▶ Упоредјујући начин реализације ефикасних напада након поседа лопте примећује се разлика пре свега у акцијама два или више играча (комбинаторика). У такмичењу Лига Шампиона је постигнуто скоро дупло више голова (23%) на овај начин, упоређујући исти сегмент игре са Европским првенством (12%)
- ▶ Највећи број ефикасних акција, на оба такмичења, екипе су реализовале након убацивања лопте са бочних позиција у виду центаршутева и повратних лопти
- ▶ Прекиди из којих се постиже већи број голова на клупском нивоу су директни слободни ударци, 15% датих голова у ЛШ, наспрам 8% на ЕП
- ▶ Посматрајући убачене лопте након слободних удараца (слободни ударци индиректно), у том сегменту је присутна значајна разлика, 17% у ЛШ у односу на 27% датих голова на ЕП

На основу изведених закључака могу се дефинисати смернице у тренингу тактике, пре свега екипа које имају амбицију да се такмиче у Лиги шампиона и на Европском првенству. Добијени резултати могу допринети осмишљавању тренажних

средстава, како би задовољиле захтеве играча у складу са савременим фудбалом. Такође, резултати истраживања, преко тренажних вежби треба да се пренесу у раду са младим фудбалерима како би на почетку сениорске каријере били спремни на све изазове врхунског фудбала. Анализа начина постизања поготка даје информација преко којих се могу извести корисни закључци, драгоцени при доношењу одлука о предстојећој утакмици и њеној припреми у самом такмичењу. Такође, добијени подаци могу користити екипама које желе да се домогну Лиге шампиона и Европског првенства, које сегменте у игри треба да унапреде и усаврше.

Постоје и недостаци овог истраживања. Узорак утакмица у анализираним мечевима треба да буде приближно исти. Овде је узорак обухватио 625 утакмица на клупском и 113 мечева на репрезентативном нивоу. Такође, треба да се упореде варијабле као што су укупан број удараца на гол, зона из које је упућен ударац, тако да би следеће студије требале да обухвате већи број варијабли које би се посматрале.

ЛИТЕРАТУРА

- Armantas, V., Yiannakos, A. & Hatzimanouil, D. (2007). Record and Evaluation of set plays in European Football Championship in Portugal 2004. *Inquiries in Sport & Physical Education*, 5 (2), 302 – 307.
- Acar, M., Yapicioglu, B., Arikan, N., Yalcin, S., Ates, N. & Ergun, M. (2007). Analysis of goals scored in 2006 World Cup. In *Science and Football VII: Sixth World Congress on Science and Football*, Routledge, 235 – 242.
- Buraczewski, T. & Cicirko, L. (2007). Chosen elements of actions resulting in goals in football matches of the highest rank. *Moloda Sportivna Nauka Ukraine*, 3, 67 – 71
- Castellano, J., Casamichana, D., & Lago, C. (2012). The Use of Match Statistics that Discriminate Between Successful and Unsuccessful Soccer Teams. *Journal of Human Kinetics*, 31 (1), 139-147.
- Higham, D. G., Hopkins, W. G., Pyne, D. B., & Anson, J. M. (2014). Performance indicators related to points scoring and winning in international rugby sevens. *Journal of Sports Science & Medicine*, 13(2), 358–364.
- Hill, A. & Hughes, M.D. (2001). *Corner kicks in the European Championships for Association Football, 2000*. In M.D. Hughes and I.M. Franks (eds.), *PASS.COM* (pp. 284 – 294). Cardiff, UK: UWIC.
- Ivanković, Z., Ivković, M., Setrajić, I., Milošević, Z. i Petreški, B. (2011). Programski paket za analizu akcija u fudbalu. *Infoteh-Jahorina*, 10, 1092-1095.
- Јанковић, А. (2013). Анализа појединих такмичарских активности српске фудбалске лиге у сезони 2012/2013, *Фудбалски КОД*, 5, 64-71.
- Јанковић, А., и Леонтијевић, Б. (2007). Упоредна анализа у брзини извођења брзих напада у фудбалу (на примеру европских и латиноамеричких репрезентација). У Н. Живановић (ур.). *ФИС Комуникације*. Ниш: ФФК, 97-107.

- Јанковић, А., Леонтијевић, Б. и Томић, Л. (2016). Игра у нападу фудбалских тимова који наступају у Лиги шампиона и Супер лиги Србије. *Физичка култура*, 70 (1), 80-87.
- Leontijević, B., Janković, A., & Tomić, L. (2017). Tactics of attack of football teams in the Champions League knockout phase in seasons of 2015/2016 and 2016/2017. *Fizička kultura*, 71(2), 137-144.
- Kubayi, A. & Toriola, A. (2019). Trends of Goal Scoring Patterns in Soccer: A Retrospective Analysis of Five Successive FIFA World Cup Tournaments. *Journal of Human Kinetics*, 69, 231-238.
- Leontijević, B., Janković, A., & Tomić, L. (2017). Tactics of attack of football teams in the Champions League knockout phase in seasons of 2015/2016 and 2016/2017. *Fizička kultura*, 71(2), 137-144.
- McGarry, T., Anderson, D. I., Wallace, S. A., Hughes, M. D., & Franks, I. M. (2002). Sport competition as a dynamical selforganizing system. *Journal of Sports Sciences*, 20(10), 771-781.
- Michalidis, C., Michalidis, I. Papaiakevou, G. & Papaiakevou, I. (2004). Analysis and evolution of way and place that goals were achieved during the European Champion League of Football, 2002/03. *Sports Organization*, 2 (1), 48 – 54.
- Mitrotasios, M. & Armatas, V. (2014). Analysis of goal scoring patterns in the 2012 European Football Championship. *The Sport Journal*, 50, 1-9.
- O'Donoghue, P. (2010). *Research methods for sports performance analysis*. London: Routledge
- Pašić, M., Janković, A. i Leontijević, B. (2009). Uticaj pojedinih specifičnih sposobnosti na efikasnost u fudbalu (na Evropskom prvenstvu 2008. godine u Švajcarskoj i Austriji). U V. Koprivica i I. Juhas (ur.), *Teorijski, metodološki i metodički aspekti takmičenja i pripreme sportista*, Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja, 127-133.
- Pappas, A. (2002). *Effectiveness of offensive tactic of dead – ball situations in the World Cup 2002*. (Master Thesis). Department of Physical Education and Sport Science, AUTH.
- Parziale, E. J. & Yates, P. A. (2013). Keep the Ball! The Value of Ball Possession in Soccer, *An International Journal of Undergraduate Research*, 6 (1), 1-24.
- Simiyu, W. W. N. (2013). Analysis of goals scored in the 2010 world cup soccer tournament held in South Africa.
- Taylor, J.B., James, N. & Mellalieu, S.D. (2005). National analysis of corner kicks in English Premier League Soccer. In T. Reilly, J. Cabri, & D. Arujo, *Science and Football V*, London and New York: Routledge, 225 – 231.